

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ЉУДСКИМ ПРАВИМА

Заштита наших права широм Европе

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

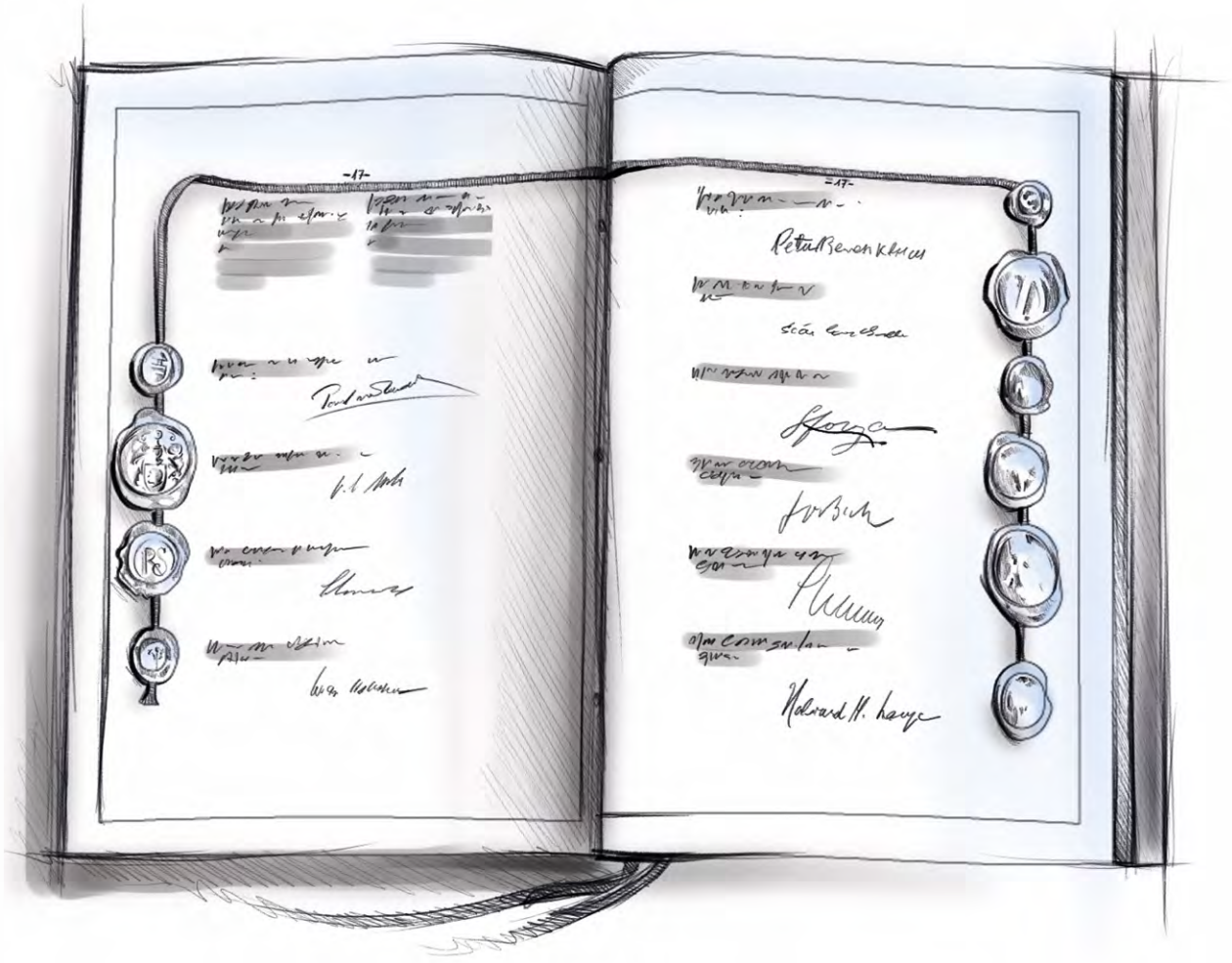
ШТА ЈЕ ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ЉУДСКИМ ПРАВИМА?

Европска конвенција о људским правима је међународни уговор који штити права и слободе више од 700 милиона Европљана. Она обезбеђује заштиту у областима као што су живот, слобода, правично суђење и слобода мишљења.

Државе чланице Савета Европе, њих 46, обавезане су њеним одредбама, а њена начела спроводи Европски суд за људска права у Стразбуру, у Француској.

Европска конвенција о људским правима

- усвојена је 1950. године и
- штити темељна права.
- Њених 16 протокола мења и допуњује првобитни текст.

КЉУЧНЕ ЗАШТИТЕ И ЗАБРАНЕ ПРЕМА КОНВЕНЦИЈИ

Права и слободе

- Право на живот и безбедност
- Слобода изражавања и окупљања
- Слобода мисли, савести и вероисповести
- Право на поштовање приватног и породичног живота
- Право на правично суђење
- Право гласа и кандидовања на изборима

Забране

- Мучење
- Принудни рад
- Смртна казна
- Дискриминација
- Произвољно или незаконито лишавање слободе

ПРАВО НА ЖИВОТ
(члан 2)

Овим правом се обезбеђује да живот сваког човека буде заштићен законом. Државе су дужне да спрече губитак живота, било услед кривичних дела, небезбедних услова рада, опасности по животну средину или других опасности. У овом тексту, „Суд" означава Европски суд за људска права, а „Конвенција" означава Европску конвенцију о људским правима.

Примери предмета

Мекен и други против Уједињеног Краљевства (1995): овај предмет односио се на смртоносно устрељивање тројице припадника осумњичених за чланство у Ирској републиканској армији (ИРА), које су британске безбедносне снаге извршиле на Гибралтару. Европски суд за људска права пресудио је да, иако су војници поступали по наређењима, планирање и контрола операције нису садржали неопходне заштитне мере за спречавање губитка живота. Том пресудом наглашена је обавеза држава да у безбедносним операцијама сведу употребу смртоносне силе на најмању могућу меру.

Ренолд против Француске (2008): Суд је утврдио повреду права на живот када француске власти нису заштитиле затвореника за којег се знало да има проблеме са менталним здрављем, а који је извршио самоубиство у притвору. То је довело до унапређења заштите угрожених притвореника широм Европе.

Бринцат и други против Малте (2014): Малтешки радници били су изложени азбесту у бродоградилиштима којима је управљала држава, што је довело до смртних случајева и обољења. Пресудом је потврђена обавеза држава да заштите појединце од опасности загађења животне средине.

Канавакјуоло и други против Италије (2025): подносиоци представке живели су у региону Кампанија, где је деценијама било распрострањено неконтролисано одлагање токсичног отпада. Суд је утврдио да италијанске власти нису савесно поступале у решавању тог систематског и дуготрајног загађења и да нису предузеле све мере потребне за заштиту живота подносилаца представке.

ЗАБРАНА МУЧЕЊА И НЕЧОВЕЧНОГ ПОСТУПАЊА
(члан 3)

Мучење, нечовечно поступање и понижавајуће кажњавање забрањени су у свим околностима, укључујући ратне прилике или истраге у вези са тероризмом. Државе морају да истраже наводе о злостављању и позову починиоце на одговорност.

Примери предмета

Тајер против Уједињеног Краљевства (1978): ученик подвргнут судском телесном кажњавању тврдио је да је тиме повређено његово достојанство. Суд је утврдио да „шибање" представља понижавајуће поступање у смислу члана 3, чиме је успостављен преседан против телесног кажњавања.

Сади против Италије (2008): спречена је депортација мушкарца у Тунис, где би био изложен ризику од мучења, што је показало снагу Конвенције у заштити од злостављања.

Винтер и други против Уједињеног Краљевства (2013): Суд је пресудио да казне доживотног затвора без могућности условног отпуста представљају повреду члана 3, осим ако постоји механизам за преиспитивање казне и разматрање пуштања осуђеног на слободу.

Бујид против Белгије (2015): полицијски службеници су током испитивања ошамарили двојицу браће, чиме су повредили њихово достојанство. Суд је нагласио обавезу органа за спровођење закона да поштују основна права појединаца.

У овом тексту, „Суд" означава Европски суд за људска права, а „Конвенција" означава Европску конвенцију о људским правима.

ЗАБРАНА РОПСТВА И ПРИНУДНОГ РАДА

(члан 4)

Државе су дужне да гарантују практичну и делотворну заштиту појединаца од ропства и принудног рада. Војна служба, рад у затвору, служба која се захтева у случајевима ванредног стања или непогоде и уобичајене грађанске обавезе не сматрају се ропством нити принудним радом.

Примери предмета

Силијадин против Француске (2005): утврђено је да се кућна помоћница, држављанка Тогоа, која је била приморана да ради без накнаде и правне заштите, налазила у ропском положају. Суд је пресудио да Француска није обезбедила делотворна јемства против ропства, чиме је оснажена заштита предвиђена чланом 4.

С. М. против Хрватске (2020): утврђено је да је грађанка Хрватске, која је присиљавана на проституцију, била жртва трговине људима. Суд је пресудио да Хрватска није спровела делотворну истрагу, наглашавајући да унутрашња трговина људима потпада под члан 4.

ПРАВО НА СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ

(члан 5)

Државе морају заштитити појединце од незаконитог или произвољног лишавања слободе. Притвор је дозвољен само у строго утврђеним ситуацијама. Свако ко је притворен има право да суд брзо преиспита његов притвор, да оспори његову законитост и добије накнаду ако се утврди да је притвор незаконит.

Примери предмета

Фромелт против Лихтенштајна (2004): Суд је разматрао продужење притвора пре суђења, при чему ни притвореник ни његов адвокат нису могли да изнесу своје аргументе. Утврђено је да је тим поступком повређен члан 5. став 4, уз наглашавање неопходности делотворног судског преиспитивања и права на оспоравање притвора.

Шахин Алпај против Турске (2018): овај предмет односио се на притвор новинара након покушаја државног удара 2016. године. Суд је пресудио да је притвор био незаконит и произвољан, наглашавајући да се лишавање слободе мора темељити на довољним доказима и законским основима и да мора бити под судским надзором.

Селахатин Демирташ против Турска (бр. 4) (2025): овај предмет се односио на притвор политичке личности. Суд је пресудио да је притвор био произвољан, наглашавајући значај судског надзора и забрану притварања из политичких разлога.

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

(члан 6)

Свако има право на правично и јавно суђење пред непристрасним судом. То обухвата претпоставку невиности, право на правно заступање и могућност улагања жалбе на одлуке.

Примери предмета

Стил и Морис против Уједињеног Краљевства (2005): Компанија Мекдоналдс тужила је двојицу активиста за клевету у предмету који је постао познат као случај „Мек клевета". Суд је утврдио да је Уједињено Краљевство повредило члан 6 тиме што није обезбедило бесплатну правну помоћ, будући да подносиоци представке нису могли да се делотворно бране од моћне корпорације.

Ибрахим и други против Уједињеног Краљевства (2016): током истрага у вези са тероризмом осумњиченима је био ускраћен приступ адвокату током почетних испитивања. Суд је пресудио да је тиме повређено њихово право на правично суђење.

Денисов против Украјине (2018): судија разрешен дужности тврдио је да је одлука била неправична. Суд је утврдио да су биле повређене процесне гаранције непристрасности.

Јиксел Јалчинкаја против Турске (2023): подносилац представке био је осуђен за чланство у терористичкој организацији на основу коришћења шифроване апликације за размену порука Бајлок („ByLock"). Суд је утврдио да су у поступку постојали озбиљни недостаци, јер подносиоцу представке није био омогућен довољан приступ подацима из апликације Бајлок који су се односили на њега.

ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОГ И ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА

(члан 8)

Члан 8 јемчи појединцима право на приватност, што укључује њихов дом, преписку и породичне односе, истовремено обавезујући државе да та права штите од спољних претњи.

Примери предмета

Маркс против Белгије (1979): Суд је утврдио да су белгијски закони, према којима се према деци рођеној ван брака односило другачије него према осталој деци, повредили члан 8 и члан 14 Конвенције. Тај предмет је изменио наследна и породична права широм Европе.

Дајен против Уједињеног Краљевства (1981): тим предметом хомосексуалност је декриминализована у Северној Ирској. Суд је утврдио да се криминализацијом споразумних истополних односа повређује право на поштовање приватног живота из члана 8.

Фон Хановер против Немачке (2004): Принцеза Каролина од Монака покушала је да спречи папараце да објављују приватне фотографије. Суд је пресудио у њену корист, чиме је додатно оснажена заштита приватности, чак и када је реч о јавним личностима.

Барбулеску против Румуније (2017): Држављанин Румуније добио је отказ због коришћења службене електронске поште за приватне поруке. Суд је утврдио да је праћењем његових порука без јасних заштитних мера повређено његово право на приватност. Тај предмет је разјаснио равнотежу између надзора послодавца и приватности запослених.

СЛОБОДА МИСЛИ, САВЕСТИ И ВЕРОИСПОВЕСТИ

(члан 9)

Чланом 9 штити се слобода исповедања вере у приватности или јавно, као и право на промену вероисповести. Државе не смеју да се мешају у унутрашња питања верске заједнице.

Примери предмета

Хасан и Чауш против Бугарске (2000): Суд је разматрао мешање државе у именовање главног муфтије муслиманске заједнице. Нагласио је обавезу државе да остане неутрална у верским питањима и заштити аутономију верских заједница.

Лауци против Италије (2011): Суд је првобитно пресудио да је излагање распећа у учионицама јавних школа представљало повреду начела неутралности из члана 9. Међутим, након жалбе Великом већу, Суд је утврдио да је та пракса део културног контекста Италије и да није представљала повреду.

С.А.С. против Француске (2014): подноситељка представке, муслиманка, оспорила је француски закон којим се забрањује скривање лица на јавним местима, тврдећи да јој је он онемогућио да носи вео који у потпуности прекрива лице. Суд је утврдио да у овом предмету није дошло до повреде члана 9, будући да је та мера тежила остваривању легитимног циља обезбеђивања услова за „заједнички живот" у француском друштву.

СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА

(члан 10)

Слобода изражавања мишљења и критиковања од суштинског је значаја у демократском друштву. Чланом 10 штити се право на размену идеја и информација, уз истовремено уважавање одговорности, као што је поштовање права других. Медијима се пружа посебна заштита како би се обезбедило остваривање те слободе.

Примери предмета

Лопез Гомез да Силва против Португала (2000): новинар осуђен за клевету против политичара тврдио је да је повређена његова слобода изражавања. Суд је пресудио у корист заштите слободе штампе.

Тајмс њузпејперс лимитед против Уједињеног Краљевства (2009): Суд је разматрао архивиране чланке објављене на интернету који су садржали клеветничке наводе. Пресудио је да само вођење таквих архива, у начелу, не представља повреду слободе изражавања, али је нагласио потребу за успостављањем равнотеже између права медија и заштите угледа, на пример додавањем упозорења или ажурираних информација архивираним чланцима.

Ковеши против Румуније (2020): Суд је пресудио да је разрешење главне румунске тужитељке за борбу против корупције због критике законских реформи повредило њену слободу да изрази оправдану забринутост за независност правосуђа.

Бутон против Француске (2022): Суд је утврдио повреду члана 10 у предмету који се односио на активисткињу покрета Фемен која се појавила обнажених груди у цркви протестујући против става Католичке цркве о абортусу. Закључио је да, иако државе могу да штите верска осећања, изрицање кривичне санкције у том контексту није било сразмерно и представљало је повреду слободе изражавања.

СЛОБОДА ОКУПЉАЊА И УДРУЖИВАЊА

(члан 11)

Свако може мирно да се окупља и да приступа групама или удружењима, при чему су ограничења дозвољена само ради заштите јавне безбедности, јавног реда или права других.

Примери предмета

Рамазанова и други против Азербејџана (2007): власти су одложиле регистрацију невладине организације (НВО) која се залагала за угрожене заједнице. Суд је утврдио да је то подрива право на слободу удруживања.

Демир и Бајкара против Турске (2008): подносиоци представке, општински службеници, основали су синдикат који је са локалним властима закључио колективни уговор. Тај уговор је касније поништен са ретроактивним дејством, а њихова синдикална права су била ограничена. Суд је утврдио да је тим мешањем било угрожено и право на оснивање синдиката и право на колективно преговарање.

Луценко и Вербицки против Украјине (2021): овај предмет проистекао је из гушења мирних протеста током покрета Евромајдан у Украјини. Суд је пресудио да је злоупотребама чији је циљ био застрашивање демонстраната повређено њихово право на слободу окупљања.

Хумперт и други против Немачке (2023): подносиоци представке, наставници са статусом државних службеника, дисциплински су кажњени због учешћа у штрајковима током радног времена. Суд је утврдио да у том предмету није дошло до повреде члана 11 и прихватио је да је забрана штрајка наставницима са статусом државних службеника у Немачкој имала за циљ да обезбеди правилно функционисање јавне управе, укључујући образовање.

ПРАВО НА СКЛАПАЊЕ БРАКА

(члан 12)

Свако може да ступи у брак и заснује породицу у складу са домаћим законима, без дискриминације. Члан 12 односи се на брак између мушкарца и жене. Суд није проширио то право на истополне бракове, остављајући одлуку о легализацији таквих бракова појединачним државама.

Пример предмета

Шалк и Копф против Аустрије (2010): Суд је разматрао предмет истополног пара којем је према аустријском праву било ускраћено право на склапање брака. Пресудио је да се чланом 12 штити право на склапање брака у традиционалном смислу (између мушкарца и жене) и да државе имају дискрециono право у погледу проширивања могућности склапања брака на истополне парове. Треба напоменути да су истополни бракови у Аустрији законски дозвољени од 1. јануара 2019. године, након одлуке Врховног суда у том смислу.

ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

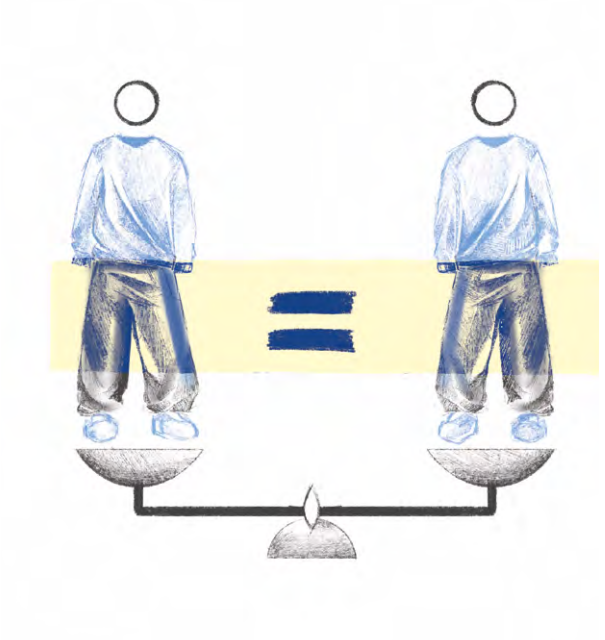
(члан 14, као и Протокол бр. 12 уз Конвенцију)

Забрана дискриминације значи поновно потврђивање начела равноправности, према којем се сва људска бића рађају и остају једнака у правима и достојанству (без обзира на боју коже, пол или сексуалну оријентацију, језик, политичка и верска уверења или порекло).

Примери предмета

Д.Х. и други против Чешке Републике (2007): Суд је пресудио да је упућивање ромске[1] деце у специјалне школе на основу тестова језика представљало дискриминацију. Тај предмет је указао на потребу решавања системске неравноправности у образовању.

Агдгомелашвили и Џапаридзе против Грузије (2020): током рације на организацију лезбејки, геј, бисексуалних и трансродних особа (ЛГБТ), полицијски службеници су претили подносиоцима представке и понижавали их због њихове сексуалне оријентације. Суд је утврдио повреде и члана 3 и члана 14, чиме је додатно оснажио заштиту од дискриминације на основу сексуалне оријентације.

Будинова и Чапразов против Бугарске (2021): у том предмету Суд је утврдио повреду члана 14 због тога што бугарски суд није пружио правну заштиту припадницима ромске заједнице поводом дискриминаторних јавних изјава лидера једне политичке странке.

Басу против Немачке (2022): Суд је утврдио повреду члана 14 јер власти нису делотворно истражиле наводе о расном профилисању од стране полиције током провере идентитета у возу.

[1]Израз „Роми и Путници" користи се у Савету Европе како би обухватио широку разноликост група на које се односи рад Савета Европе у овој области: с једне стране, а) Роми, Синти/Мануши, Кале, Калее, Романикали, Бојаши/Рудари; б) балкански Египћани (Египћани и Ашкалије); ц) источне групе (Доми, Ломи и Абдали); а, с друге стране, групе као што су Путници, Јениш и становништво означено административним изразом „Gens du voyage", као и лица која се изјашњавају као Цигани. Ово је фуснота ради појашњења, а не дефиниција израза Роми и/или Путници.

ЗАШТИТА ИМОВИНЕ

(члан 1 Додатног протокола уз Конвенцију)

Државе морају поштовати право на мирно уживање имовине. Нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом, укључујући правичну накнаду.

Пример предмета

Папамихалопулос и други против Грчке (1993): у том предмету утврђена је повреда права на мирно уживање имовине након de facto експропријације земљишне парцеле коју је држава конфисковала и предала морнарици за потребе војне базе.

ПРАВО НА ОБРАЗОВАЊЕ

(члан 2 Додатног протокола уз Конвенцију)

Свако има право на образовање у складу са законом, а родитељи имају право да обезбеде да им се деца образују у складу са њиховим сопственим верским и филозофским уверењима.

Пример предмета

Фолгеро и други против Норвешке (2007): Суд је утврдио да је обавезном наставом из веронауке и етике у државним школама у Норвешкој повређен члан 2 Додатног протокола уз Конвенцију јер систем делимичног изузећа није у довољној мери заштитио право родитеља да своју децу образују у складу са њиховим сопственим верским уверењима.

ПРАВО НА СЛОБОДНЕ ИЗБОРЕ

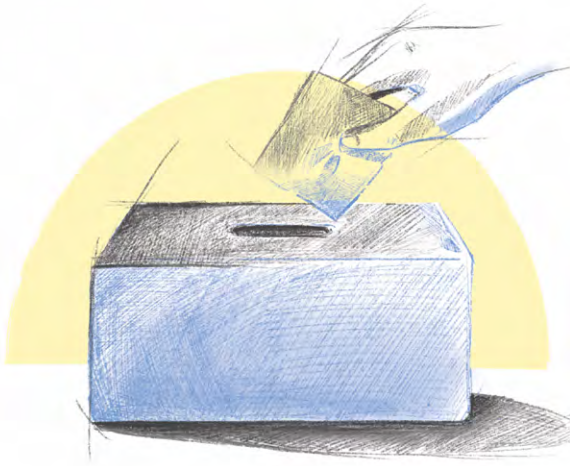
(члан 3 Додатног протокола уз Конвенцију)

Државе морају јемчити слободне и поштене изборе у разумним временским размацима, обезбеђујући да грађани могу да бирају своје представнике кроз истински демократски процес.

Примери предмета

Подколзина против Летоније (2002): једној жени је онемогућено да се кандидује за парламент због теста знања језика. Суд је утврдио да је то било дискриминаторно и да је тиме повређено њено право да се кандидује на изборима, зајемчено чланом 3 Додатног протокола.

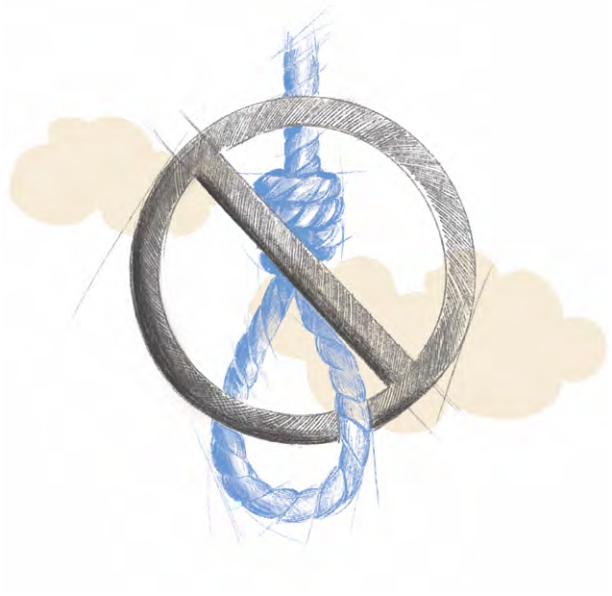
Херст против Уједињеног Краљевства (бр. 2) (2005): Суд је утврдио да је општом забраном гласања затвореницима у Уједињеном Краљевству повређен члан 3 Додатног протокола уз Конвенцију, потврдивши значај сразмерности приликом ограничавања бирачких права.

УКИДАЊЕ СМРТНЕ КАЗНЕ

(Протоколи бр. 6 и 13 уз Конвенцију)

Укидање смртне казне један је од услова за чланство у Савету Европе (Протокол бр. 6). Данас је смртна казна у мирнодопским условима укинута широм Европе. У складу са Протоколом бр. 13 уз Конвенцију, укидање смртне казне примењује се чак и у време рата.

Примери предмета

Оџалан против Турске (2005): лидер Курдистанске радничке партије осуђен је на смрт након неправичног суђења. Суд је пресудио да је тиме повређено његово право, што је допринело коначном укидању смртне казне у мирнодопским условима у Турској.

Бадер и Канбор против Шведске (2005): сиријском држављанину претила је депортација пошто је у својој земљи осуђен на смрт. Суд је утврдио да би тиме били повређени његово право на живот и забрана мучења.

„ЖИВИ ИНСТРУМЕНТ" – ПРИЛАГОЂАВАЊЕ НОВИМ ИЗАЗОВИМА

Конвенција се развија кроз судску праксу Суда, који се бави савременим питањима попут следећих:

Мере којима се онемогућава приступ интернету

Суд је 2012. године утврдио да је у предмету *Ахмет Јилдирим против Турске* дошло до повреде члана 10 (слобода изражавања) Конвенције, јер је привремена мера турског суда, поред предметне веб-странице, случајно блокирала приступ великом броју веб-страница трећих лица које су биле хостоване на услузи за хостинг Гугл сајта.

Одговорност интернет портала за анонимне коментаре које објављују њихови корисници

Суд је 2015. године у предмету *Делфи АС против Естоније* утврдио да није дошло до повреде члана 10 (слобода изражавања) Конвенције. Компанија подносилац представке, која је управљала једним од највећих информативних портала у Естонији, сматрана је одговорном за увредљиве коментаре читалаца поводом једног чланка на интернету. Суд је то сматрао оправданим и сразмерним ограничењем слободе изражавања, наглашавајући да су коментари били очигледно незаконити и веома увредљиви, да Делфи није довољно брзо поступио како би их уклонио и да изречена умерена новчана казна није била прекомерена.

Чување биометријских података

Суд је 2020. године утврдио да је у предмету *Трајковски и Чиповски против Северне Македоније* дошло до повреде члана 8 (право на поштовање приватног и породичног живота) Конвенције, при чему је утврдио да је неограничено чување ДНК профила осуђених лица од стране власти било несразмерно.

Притвор миграната

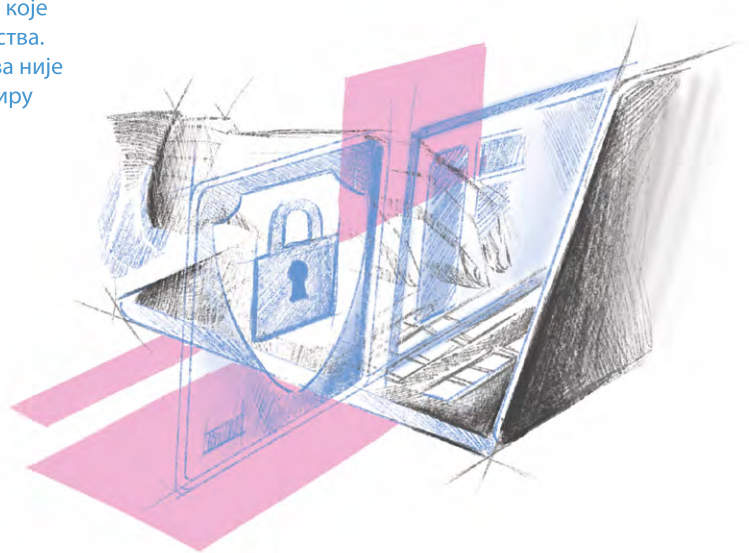
Суд је 2021. године утврдио да је у предмету *P. P. и други против Мађарске* дошло до повреде члана 3 (забрана мучења) и члана 5 (право на слободу и безбедност) Конвенције, при чему су подносиоци представке неколико месеци боравили у транзитној зони, а без да је домаће право предвиђало јасно утврђен законски основ, нити максимално трајање таквог притвора.

Дигитална приватност

Суд је 2021. године, у предмету Биг Брадер Воч (*енгл. Big Brother Watch*) и други против Уједињеног Краљевства, утврдио да је дошло до повреде члана 8 (право на поштовање приватног и породичног живота) и члана 10 (слобода изражавања) Конвенције, након што су се подносиоци представке, новинари и невладине организације, жалили на обим и размере програма електронског надзора које је спроводила Влада Уједињеног Краљевства. Суд је нарочито утврдио да тужена држава није обезбедила довољне мере заштите у оквиру система електронског надзора.

Слобода објављивања дела која приказују истополне односе

Суд је 2023. године утврдио да је у предмету Мацат против Литваније дошло до повреде члана 10 (слобода изражавања). Књига бајки за децу која приказује истополне односе привремено је повучена, а касније означена као штетна за децу млађу од 14 година. Суд је закључио да те мере нису имале легитиман циљ и да су неоправдано задирале у права ауторке и читалаца.

Права у области животне средине

Суд је 2024. године утврдио да је у предмету *Вереин Клима Сениоринен Швајц и други против* Швајцарске дошло до повреде члана 8 (право на поштовање приватног и породичног живота) Конвенције. Група старијих жена и њихово удружење жалили су се да је недовољно деловање државе на ублажавању климатских промена угрозило њихово здравље и квалитет живота.

Суд је утврдио да члан 8 обухвата право на делотворну заштиту од штетних последица климатских промена и закључио да Швајцарска није испунила своје обавезе, између осталог зато што није утврдила одговарајућа ограничења емисија гасова са ефектом стаклене баште нити остварила раније постављене циљеве смањења.

Поступање у условима здравствених криза

Суд је 2024. године у предмету *Пасквинели и други против* Сан Марина утврдио да није дошло до повреде члана 8. Конвенције (право на поштовање приватног и породичног живота) у вези са увођењем мера повезаних са радним односом за здравствене и социјално-здравствене раднике који су одбили да се вакцинишу против ковида 19.

Заштита мигранта од присилног враћања (engl. pushback)

Суд је 2025. године у предмету *A.P.E. против* Грчке утврдио да је дошло до повреде члана 3. Конвенције (забрана мучења). Предмет се односио на присилно враћање подноситељке представке из Грчке у Турску, из које је избегла. Иако је изразила страх од злостављања којем би могла бити подвргнута уколико би била враћена, грчке власти су игнорисале њен захтев за међународну заштиту.

Ови изазови показују да људска права морају стално да се прилагођавају преображајима савременог света, истовремено осигуравајући заштиту свих, нарочито најугроженијих.

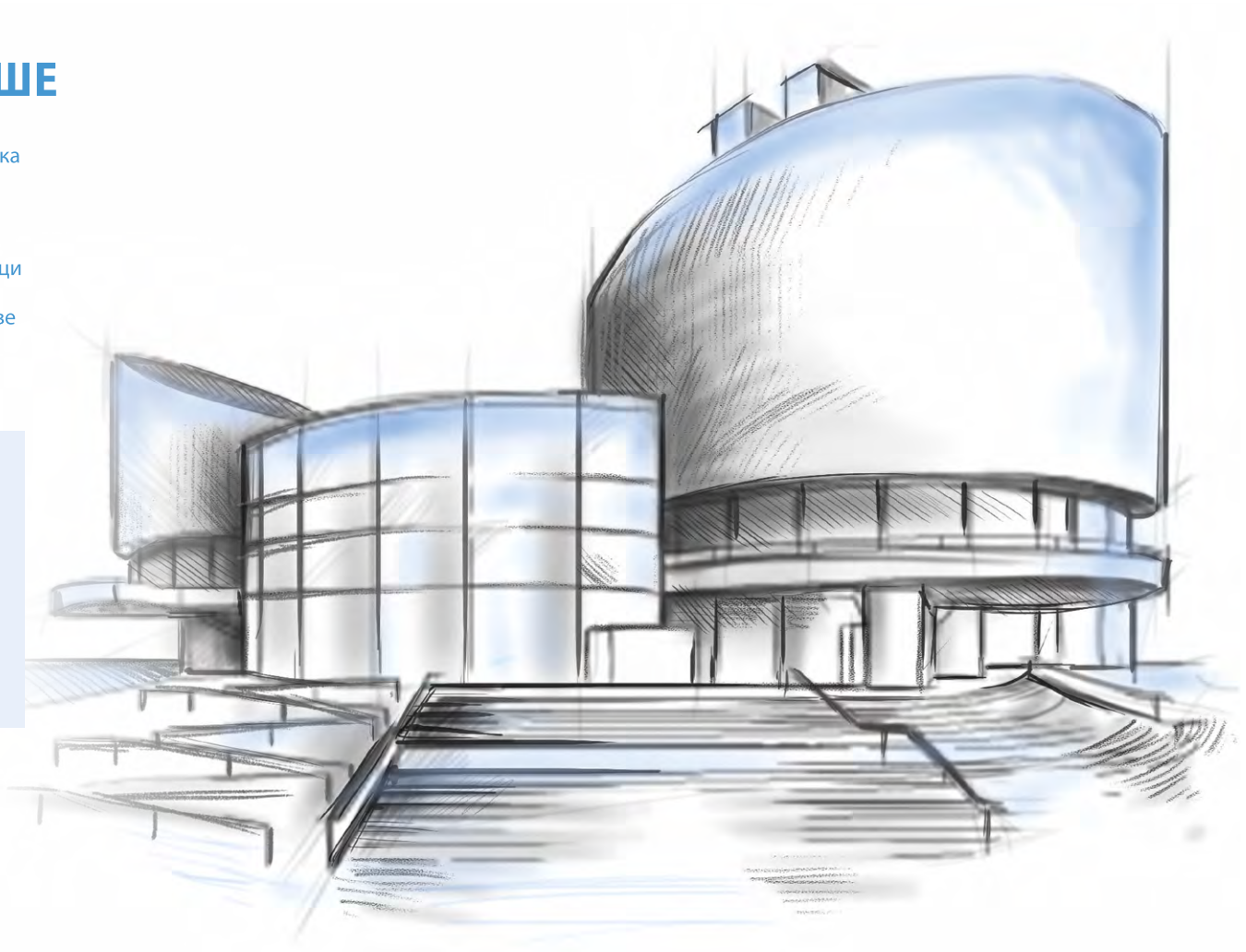
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА: КАКО ФУНКЦИОНИШЕ

Основан 1959. године, Европски суд за људска права разматра предмете који се односе на повреде права зајемчених Европском конвенцијом о људским правима.

Већина подносилаца представки су појединци који тврде да су њихова права повређена, а обавезујуће одлуке Суда приморавају државе да предузму мере како би спречиле будуће повреде.

Европски суд за људска права

- То је суд правде са седиштем у Стразбуру који обезбеђује поштовање основних права.
- Има 46 независних судија.
- Он може осудити владе.
- Његове пресуде су обавезујуће.

Ко може да се обрати Суду?

- **Појединац који сматра** да су његова основна права повређена, након што је исцрпео сва правна средства пред домаћим судовима.
- **Било која** држава чланица ако сматра да друга држава чланица крши Европску конвенцију о људским правима.

Како се предмети обрађују?

- **Подношење представке:** појединци или државе подносе представке наводећи повреда права.
- **Допуштеност:** Суд испитује да ли су исцрпљена сва правна средства на националном нивоу и да ли су испуњени други критеријуми.
- **Пријатељско поравнање:** Суд може подстаћи стране да спор реше споразумно.
- **Пресуда:** ако споразум изостане, Суд доноси обавезујућу одлуку. Ако се утврди повреда, држава мора предузети корективне мере.
- **Извршење:** Комитет министара надгледа извршење пресуда

Да ли сте знали?

Од свог оснивања 1959. године, Суд је разматрао више од милион представки и донеос коро 30.000 пресуда.

ИЗВРШЕЊЕ ПРЕСУДА – СПРОВОЂЕЊЕ ОДЛУКА У ДЕЛА

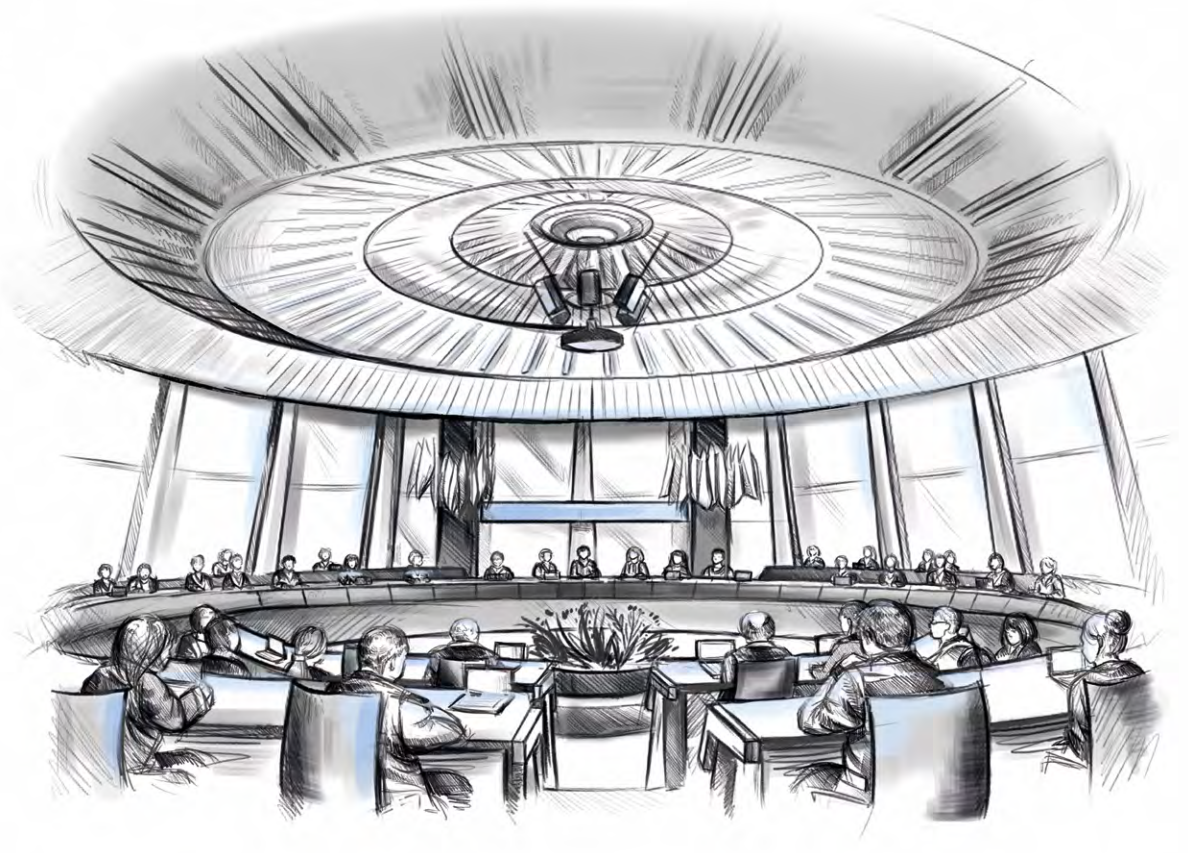
Након што Суд донесе пресуду, држава мора да предузме мере како би је спровела, као што су:

- **појединачне мере:** пружање накнаде, ослобађање притворених лица или поновно успостављање права;
- **опште мере:** измена закона, побољшање услова у затворима или решавање системских проблема.

Комитет министара Савета Европе надгледа процес извршења.

Комитет министара

То је извршно тело које представља владе држава чланица Савета Европе, а чине га министри спољних послова или њихови стални представници.

Примери националних реформи спроведених након пресуда Суда:

- Аустрија је укинула монопол у области телевизијског емитовања.
- Белгија је изменила своје законе о бескућницима.
- Бугарска је увела алтернативу војној служби за приговараче савести.
- Чешка Република је изменила свој закон о азилу.
- Данска је проширила право да се не буде члан синдиката.
- Француска, Шпанија и Уједињено Краљевство донеле су законе о прислушкивању телефонских разговора.
- Грчка је побољшала услове притвора странаца који чекају депортацију.
- Италија је увела нова правна средства у вези са условима притвора.
- Холандија је изменила своје законодавство о притварању особа са менталним обољењима.
- Пољска је увела измене у законодавству и казненој политици и изградила нове казнено-поправне установе како би се избегла пренатрпаност затвора.
- Словенија је предузела мере за спречавање злостављања од стране полиције.
- Шведска је изменила своје одредбе о јавним суђењима.
- Швајцарска је спровела две законодавне реформе како би уклонила дискриминаторна ограничења у вези са немогућношћу избора презимена након склапања брака.
- Турска је укинула присуство војних судија у државно-безбедносним судовима.
- Украјина је изменила своје законодавство о клевети.

Како можете сазнати више и укључити се?

- **Посетите веб-страницу „Утицај Европске конвенције о људским правима”**

  Откријте како пресуде Суда утичу на животе широм Европе. На веб-страници „Утицај Конвенције” налазе се прикази предмета, приче и мултимедијални садржаји који приказују стварне ефекте заштите људских права.

https://www.coe.int/echr/

- **Истражите Платформу Суда за размену знања**

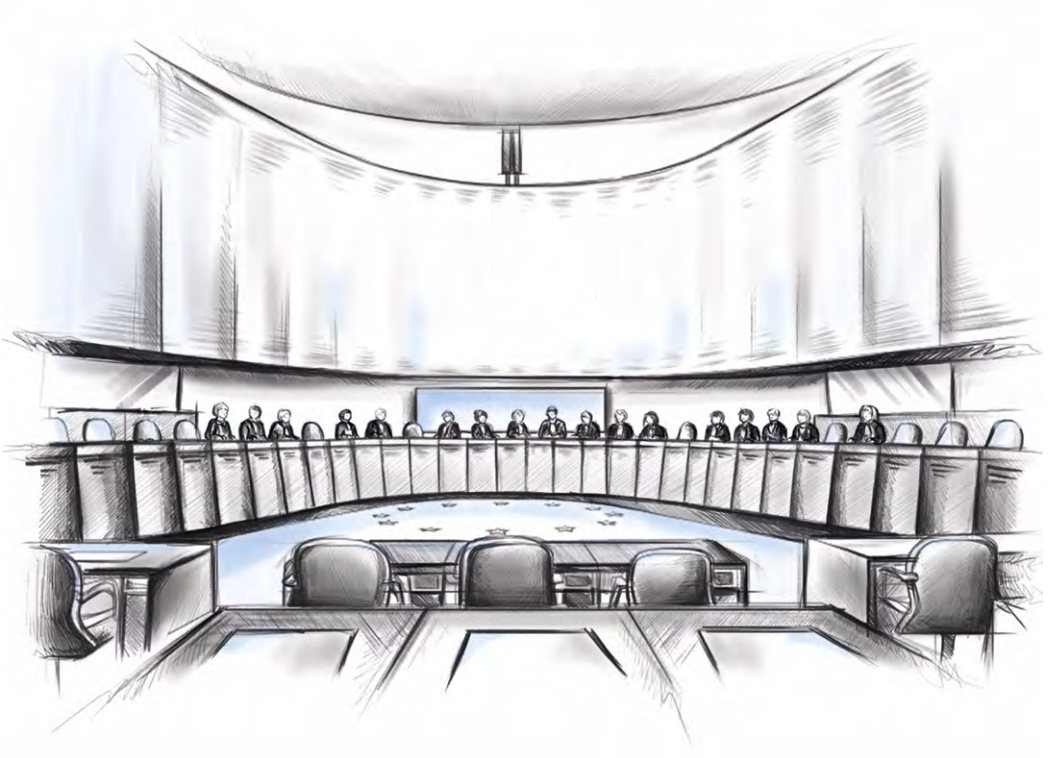
  Платформа нуди структурне увиде, тематске прегледе и алате који вам помажу при сналажењу и разумевању праксе Суда.

https://ks.echr.coe.int/

- **Похађајте курсеве у оквиру програма Савета Европе за образовање правних стручњака о људским правима (HELP).**

  Похађајте бесплатне онлајн курсеве о широком спектру тема из области људских права. Платформа HELP нуди практичну обуку, прилагођену самосталном учењу, осмишљену за правне стручњаке и све који желе да продубе своје разумевање стандарда људских права.

https://www.coe.int/en/web/help/courses

Дозвољено је умножавање извода (до 500 речи), осим у комерцијалне сврхе, под условом да је целовитост текста очувана, да се извод не користи ван контекста, да не пружа непотпуне информације нити на други начин доводи читаоца у заблуду у погледу природе, обима или садржаја текста. Изворни текст се увек мора навести на следећи начин: „© Савет Европе, 2026.”

Све друге захтеве у вези са умножавањем/превођењем целог документа или његовог дела треба упутити Служби за односе са јавношћу Савета Европе (F-67075 Strasbourg Cedex ili public.relations@coe.int).

Илустрације и графичко обликовање: Леан Унзингер
Објавила Служба за односе са јавношћу Савета Европе

© Савет Европе, септембар 2026.

Истражите Европску конвенцију о људским правима уз помоћ овог јасног и приступачног водича.

Откријте кључна права заједмчена Конвенцијом, уз сажете и лако разумљиве прегледе најзначајније и новије судске праксе који показују како та права позитивно утичу на свакодневни живот.

Разумите како механизми заштите предвиђени Конвенцијом омогућују појединцима и државама да траже правду и како одлуке Европског суда за људска права обликују домаће законе и непосредно утичу на наш свакодневни живот.

Сазнајте како се Конвенција развија кроз протоколе и кроз нову судску праксу Европског суда за људска права, прилагођавајући се новим изазовима као што су дигитална приватност и заштита животне средине, и обликујући људска права која су важна у свакодневном животу.

Приступите јасним и лако разумљивим прегледима судске праксе и референцама, због чега је ова брошура неопходан ресурс за студенте, правнике и све који желе да разумеју како људска права обликују свакодневни живот.

SRP

www.coe.int

Savet Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Saveta Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda primenu Konvencije u državama članicama.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE